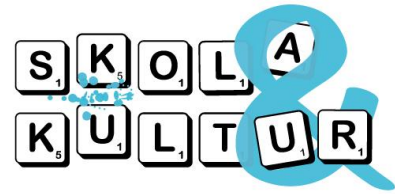

Gästkrönika 2: Konst och kultur främjar kreativiteten.

En nödvändighet för att ge unga människor redskap för att möta framtidens utmaningar.

Vilken sorts människa behövs i morgondagens samhälle? Hur ska dagens unga kunna skapa sig en framtid på en kommande arbetsmarknad?

Vid konferensen "Med egen kraft" i Karlstad gav Paul Collard från den engelska organisationen Creativity, Culture and Education, sitt svar. Rubriken var "Developing young people's creativity – luxury or economic imperative?"

60 % av morgondagens jobb är ännu inte uppfunna, sa Collard. Dataspelesbranschen fanns inte för tjugo år sedan. Att uppfinna appar till mobiltelefoner, något som idag omsätter miljoner, är en bransch som inte fanns för tre år sedan.

Vad framtiden behöver är inte människor som är anställningsbara, utan människor som kan skapa nya jobb.

Creativity, Culture and Education, CCE, är en organisation som arbetar med kultur i skolan, för att utveckla och stödja unga människors kreativitet. Hittills har programmen nått en miljon elever och engagerat 90 000 lärare i Storbritannien. Undersökningar visar att de elever som genomgått programmen presterar bättre, får bättre självförtroende, blir bättre på att kommunicera och mer motiverade än andra elever.

Lösenorden heter lust, engagemang, reflektion, vilket är basen för kreativitet och fördjupat lärande.

Alla kan inte rita, heter det.

Det är fel, säger Collard. Men många behöver hjälp med att lära sig se.

Collard visar hur en sexårig grabb med hjälp av en konstnär och enkelt metodarbete utvecklar sin förmåga att rita ett självporträtt, från enkel streckgubbe till sammansatt bild av ett ansikte på någon vecka.

Konst handlar om att se, att interagera med omvärlden.

Collard ger exempel på hur några sextonåringar gjort film om genteknologi. De har hittat på en fiktiv historia hur alla sextonåringar med genetiska defekter steriliseras i en hård och nära framtid. Vi fick se en rafflande filmsekvens som ställer skarpa frågor om både biologins möjligheter och etiska problem. Ett exempel på hur engagemang fördjupar lärandet.

Och han visar en intervju som en ung grabb gjorde med honom själv. Men i filmsekvensen är Collard förvandlad till en leranimation, en underskruvat komisk pratande pingvin. I England får man räkna med att jobba gratis ett par år om man vill ta sig in i reklambranschen, vilket utestänger arbetarklassen. Den här grabben går nu en vidareutbildning betald av en reklambyrå, där han får jobb när utbildningen är klar.

Framtiden har inget behov av människor som kan rabbla fakta, säger Collard. Framtiden har behov av kreativa människor, som kan tänka, reflektera och skapa.

Som Sven-Erik Liedman i Sverige vänder sig Collard emot det listnings- och jämförelseraseri som sådant som PISA-rapporten ger bränsle till. Alla länder och skolor vill hamna högt i PISA-jämförelserna och fasar när de inte gör det. Korea ligger i absolut topp när det gäller betyg på gymnasienivå. Drillade elever högpriesterar på de standardiserade jämförelseproven. Men misslyckas kapitalt på universitetsnivå. När man ska börja forska och reflektera måste man kunna tänka själv. De koreanska barnen vet inte hur man gör och klappar igenom. Självmoedsfrekvensen bland koreanska barn är högst i världen.

Den finska skolan lyfts ofta fram i den svenska debatten som föredömligt exempel. Finska barn presterar bättre än svenska i PISA-rallyt. Men forskare och vetenskapare blir dom inte, säger Collard. Samma sak där. Den kunskap som var bra i provskrivningar duger inte när du ska pröva hypoteser och tänka själv. Finska barn blir inte forskare och vetenskapare, säger Collard och stöder sig på OECD-statistik.

Det som avgör din framgång inom ditt fack är din lust, ditt engagemang och ditt intresse. Ditt självförtroende. På hur bra du själv tycker att du är på det du håller på med, säger Collard. Verkligt engagemang kräver att du orkar ha fel. Engagemang och motivering är betydligt viktigare än "kunskap".

Hur stöder man en sådan utveckling hos barn?

Ge dom ansvar, säger Collard och berättar om en skolklass i mellanstadieåldern som fick ansvar för att skaffa ett nytt klassrum till skolan.

Vi köper ett flygplan, sa ungarna.

Så gjorde dom det. Köpte ett utranterat flygplan på e-bay, som rymmer sisådär 25-30 personer och ställde det på skolgården.

Det behöver inredas, konstaterade ungarna och kontaktade den designer som inrett fotbollspelaren David Beckhams privatplan. Han inredde ungarnas flygplan gratis.

Vi hade först tänkt oss en haj, sa en grabb, men vi kom fram till att flygplan nog var mera praktiskt som klassrum.

Med vilket självförtroende tror ni dom ungarna möter framtiden?

Men vad är kreativitet? Hur känner man igen det?

Skolan och lärarna måste ha redskap för att känna igen kreativitet.

Just nu driver CEE projekt som syftar till det.

Understöd nyfikenhet och vetgirighet, säger Collard,

Uppmuntra envishet och att våga stå för en egen uppfattning, våga vara annorlunda, hos eleverna.

Ge plats för experiment och undersökningar.

Ge tid för reflektion.

Uppmuntra kollektivt samarbete.

Och hur ser skolan ut?

Hur behandlas frågvisa och envisa barn?

Hur ser skolan på samarbete och experiment när standardproven närmar sig och varje unge ska graderas på "kunskaps"-skalan?

Och fram för allt, säger Collard, barn härmar vuxna.

Om skolan vill skapa nyfikna och vetgiriga barn, som vill experimentera och kan se saker ur olika vinklar, som klarar av att ha fel, för att hitta nya och oväntade lösningar, så måste lärarna vara likadana.

Det är en konstnärlig attityd som behövs. Och därför är konstnärerna bra för skolan.

Konstnärlig gestaltning skapar rum i skolan där den verkliga av världen släpps in. Genom konstnärlig gestaltning kan barn och unga berätta om och reflektera över det verkliga livet, över frågorna som engagerar dem.

Collard exemplifierar igen med en filmsekvens gjord av elever, den här gången från en förortsskola i Malmö, som mycket övertygande handlar om skräck och mobbing, men under ytan om de skjutningar av människor med invandrarbakgrund som ägde rum vid den tiden.

Svensk skolpolitik är en märklig skvader. Läroplanen för grundskolan lyfter fram estetiska lärprocesser, medialiteracy, som ett redskap i alla ämnen för att nå fördjupad kunskap. Regeringen satsar 150 miljoner kronor om året på skapande skola-projekt. Och i gymnasiet, där eleverna börjar formulera sig en framtid i en värld där tusen olika gestaltade språk, film, datorer, dans, musik, kommer att vara en del av deras tänkande och verklighet, är de estetiska språken närmast uttraderade. Lust, engagemang och förmågan att se saker på olika sätt, som de konstnärliga språken erbjuder behövs kanske inte på gymnasiet? Här gäller det att slå koreaner och finländare i PISA-rallyt.

För vilken framtid då?